

ÇATI GÜNEŞ UYGULAMALARINDA ÇÖZÜM; "KOMBİ MODELİ" Mİ?

2016 yılı ortalarından beri çatılarımızda güneş enerjisinden faydalanmak amacıyla ETKB, EPDK ve TEDAŞ tarafından 10 kW'a kadar olan sistemler için özel bir mevzuat çalışması yürütülüyor. Bu kapsamda öncelikle bir tip proje hazırlandı ve kamuoyuyla paylaşıldı. Akabinde, bu tip küçük projelerle ilgili sorunun tip projeden ziyade başka alanlarda olduğu fark edilerek ilgili alanlarda da ayrı ayrı iyileştirme çalışmaları başlatıldı. Bu bağlamda çatı güneş uygulamalarındaki temel sorunları şu şekilde özetleyebiliriz:

- 1) Başvuru için hazırlanması gereken evrakların getirdiği külfet, evrakların karmaşıklığı ve hazırlanma maliyeti
- 2) Başvuru sonrası yapılması gereken süreç takibinin müşteriye getirdiği yük ve zaman kaybı
- 3) Bu hazırlıklar için gerekli maliyet
- 4) Ana yapı ve özellikle de çatı ile ilgili statik sorunları; statik projelerin bulunmaması, yeni statik proje yaptırma zorunluluğu vb.
- 5) Belediye uygunluk yazısı, itfaiye raporu vb. öngörülemeyen ve süreç boyu ortaya çıkan talepler
- 6) Yüksek ekipman maliyeti ve ilave KDV yükü
- 7) Uzun ve maliyetli dağıtım şirketi ve TEDAŞ kabul süreci
- 8) Devreye alma sonrası faturalama ve mahsuplaşma sorunları

Enerji stratejimizde söz sahibi ETKB, EPDK ve diğer ilgili kurumlar 2014 yılından itibaren lisanssız projelerle büyüyen ve 2017 yıl sonu itibariyle 2.3 GW kurulu güce ulaşması beklenen güneş sektörünün yeni dönemde YEKA projeleri, lisanslı projeler ve çatı projeleriyle ve ülkemize daha büyük katma değer sağlayacak şekilde büyümesini istemekte ve bu yönde politikalar uygulamaktadır. Yeni dönemde YEKA projeleri üretimde yerleşmenin teşvik edici unsuru olarak görülürken, lisanslı projeler ile YEKA'da yer alamayan yatırımcılara yatırım fırsatı sağlanmakta, çatı güneş projeleriyle de hem istihdama ciddi katkı sağlanması hem de tüketicinin kendi ihtiyacını yerinde karşılayacağı bir alternatif fırsat oluşturulması planlanmaktadır. Bu bağlamda, çatı üzerine kurulacak küçük tesislerin karşılaştığı sorunların da ivedilikle çözümü hedeflenmektedir.

Bugüne kadar 1 MW'a kadar tüm kurulumlar herhangi bir istisna olmaksızın lisanssız elektrik üretim mevzuatı kapsamında ve aynı kapsamda değerlendirilirken yeni mevzuat çalışmasıyla ilk aşamada 10 kW'a kadar olan kurulumlar, daha sonra da 10-50 kW arası kurulumlar özel ve kolaylaştırıcı hükümlerle desteklenmek istenmektedir.

2016 sonu itibariyle ülkemizle mukayese edildiğinde güneş fakiri olarak niteleyebileceğimiz Almanya'nın **42 GW'lık güneş kurulu gücünün %74'ü (31 GW)** çatılara kurulmuş durumdayken; uzak doğunun ekonomik devi ama arazi açısından da

aynı ölçüde fakiri olan Japonya'da **41 GW'lık güneş kurulu gücünün %75'i çatılarda** tesis edilmiştir. Bu ve benzeri ülke örnekleri incelendikçe özellikle çatılara kurulacak küçük güneş projelerinin önemi ve yaygınlaşma potansiyeli net biçimde ortaya çıkmaktadır.

Mevzuatta iyileştirme çalışması kapsamında yukarıda bahsedilen konularda planlanan tüm kolaylaştırıcı hükümlerin mevcut mevzuatta iyileştirme yapılması bağlamında düşünülmesi yerine 10 kW'a kadar olan küçük ve özel alanın en efektif ve hızlı nasıl işletilebileceği planlanmalı ve süre tanımlanırken mevcut lisanssız proje geliştirme sürecinden tamamen farklı bir yöntem ortaya konmalıdır. Bu konuda örnek teşkil edebilecek ve uzun süredir deneyimlenen hızlı bir kombi süreci mevcuttur.

Kombi alımı ve kurulması süreci aslında pek çok tüketicinin bayiden istedikleri kombiyi satın almak ve gaz dağıtım şirketi üzerinden abonelik başvurusu yapmak dışında detaylarını bilmediği karmaşık bir süreçtir ve şu şekilde ilerler:

- 1) Doğalgaz aboneliğinin başlatılması
 - a. Abone bağlantı bedeli (EPDK tarifesi)
- 2) Tüketicinin bayi ya da internet üzerinden kombi satın alması
- 3) "Dağıtım şirketi tarafından yetkilendirilmiş" bir tesisat firmasına başvuru (genelde satıcının çözüm ortağı)
- 4) Yetkili firma tarafından saha ziyareti ve binanıza uygun doğal gaz iç tesisat projesinin çizilmesi
- 5) Dağıtım şirketinin iç tesisat proje onayı
- 6) İç tesisatın kurulumu
- 7) Dağıtım şirketi ile müşteri arasında doğalgaz kullanım sözleşmesi yapılması
 - a. Güvence bedeli (EPDK tarifesi)
- 8) Tesisatı kuran firmanın gaz açma (kabul) randevusu alması ve tesisat kullanım onayı

Bu süreci kolay kılan;

- i) Abonelik başvurusu ve kombinin satın alınması gibi müşterinin kendisinin yapması gereken iki işlem hariç diğerlerinin tamamen "dağıtım şirketi tarafından yetkilendirilmiş" ve müşterinin vekalet verdiği bir tesisat firması tarafından yapılabilmesi, ve
- ii) Belediye, EPDK, BOTAŞ ya da bir başka kamu kuruluşunun sürece dahil olmamasıdır.

Aslında benzer bir sürecin beklendiği, başvuru ve kurulum sürecinin lisanssız elektrik üretim mevzuatına göre yürütüldüğü çatı güneş sistemi kurulumlarındaysa;

- i) Sürece dahil olan taraflar oldukça çok sayıdadır ve
 - a. Başvurunun alınması için bölge dağıtım şirketi

- b. GES uygunluk yazısı için belediye
 - c. Kapasite onayı için TEİAŞ
 - d. Geçici kabul için TEDAŞ
 - e. Yangın raporu için ilgili itfaiye birimi
 - f. Teknik değerlendirme formu onayı için YEGM sürece müdahildir,
- ii) Yetkilendirilmiş mühendislik şirketi uygulaması bulunmamakta ve başvuru, çağrı mektubunun alınması, proje kabulü, bağlantı anlaşmasının yapılması gibi işlemlerin mutlaka şahsen ve bazen de proje şirketiyle beraber yapılması istenmektedir,
 - iii) Başvuru sürecinde talep edilen belgeler oldukça yüksek maliyetler tutmaktadır, ayrıca
 - iv) Kurulumu yapılan tesislerin güvenlik ve izleme sistemleriyle ilgili dağıtım şirketleri arasında bir standart bulunmama ve bazı durumlarda oldukça yüksek maliyetli ekipmanlar talep edilmektedir.

Ayrıca, çatı güneş uygulamalarının doğası gereği ortaya çıkan tüketicinin aynı zamanda üretici olması nedeniyle mahsuplaşma ve karşılıklı faturalama sorunları da çözüme muhtaçtır.

ÖZET:

Güneş çatı uygulamalarında kombi modelinin örnek alınarak sürecin yeniden tasarlanabileceği görülebilir. Bu noktada yapılması gerekenler;

- i) Yetkili mühendislik firmalarının tanımlanması ve müşterinin vereceği vekaletle işlemlerin gerçekleştirilebilir olması,
- ii) Başından sonuna kadar sürece dahil olan kurumların asgariye indirilerek küçük güneş çatı uygulamalarında bölge elektrik dağıtım şirketinin tek muhatap haline gelmesidir. Sürece dahil olan kurumların yaptığı tüm görevler ilgili dağıtım şirketi tarafından yerine getirilebileceği gibi bu kurumların ihtiyaç duyduğu tüm bilgiler de ilgili dağıtım şirketi aracılığıyla derlenip kendilerine iletilebilir.

Bu iki iyileştirme adımının atılması dışında mahsuplaşma ve karşılıklı faturalama konusu vergi mevzuatı kapsamında yeniden değerlendirilerek çözüme ulaştırılması gereken diğer sorunlardır.

Bu sorunların çözümü ile artacak başvuru sayısı ve kurulum sayısı ile başvuru, mühendislik ve kurulum maliyetlerinin optimum seviyeye ulaşacağı ve çatıların güneş enerjisinden elektrik üretimi amacıyla yaygın biçimde kullanılacağı mutlaka görülecektir.

Bu raporda yer alan görüşler Çalışma Grubu üyelerimize ait olup, DEK-TMK'nin resmi görüşü değildir. Rapordan kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir. Raporun tamamı ya da bir kısmı izinsiz yayımlanamaz.